

N:o 4.

Ank. till Riksd. Kansli d. 29 Jan. 1867, kl. 11 f m.

Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse till Riksdagen, i anledning af åtskilliga utaf Rikets sist församlade Ständer beslutade lagförändringar; Gifven Stockholms Slott den 11 Januari 1867.

Då nedannämnda af Rikets sist församlade Ständer beslutade lagförändringar, öfver hvilka Kongl. Maj:t, innan Ständerna åtskiljdes, icke kunnat fatta och meddela Sitt nådiga Beslut, ej heller sedermera blifvit af Kongl. Maj:t i nåder antagna, vill Kongl. Maj:t nu, i öfverensstämmelse med 87 § 1 mom. Regeringsformen, underrätta Riksdagen om de skäl, som derfor utgjort hinder.

I sammanhang med framställt förslag till förändring af hvad i 24 Kap. 5 och 6 §§ Rättegångs-balken, förstnämnda lagrum sådant det lydde i Kongl. Förordningen den 18 April 1849, samt eljest i lag funnes stadgadt om utgifvandet af Rådstufvurätts dom eller utslag efter anslag, — i anledning af hvilket förslag Kongl. Maj:t under den 30 Oktober sistlidna år låtit nådig Förordning utfärdas, — hafva Rikets Ständer, i underdånig skrifvelse den 26 Mars 1866, enär, enligt 2 Kap. 6 § Utsöknings-balken, äfven Konungens Befallningshafvande i Stockholm hade rättighet att utgifva utslag efter anslag, men de skäl, som åberopats för en lagförändring i fråga om utgifvandet af Rådstufvurätts domar, lika mycket talade för en förändring af det sätt, som derutinnan begagnades hos Öfver-Ståthållare-embetets Kansli, tillkännagifvit, det Rikets Ständer för sin del beslutat, att 6 § af 2 Kap. Utsöknings-balken skulle erhålla följande förändrade lydelse:

“Konungens Befallningshafvande vare skyldig att gifva skriftligt utslag med skälen dertill och teckna derunder inom hvad tid den, som dermed ej nöjes, får söka i Hofrätten ändring, efter thy som i 9 Kap. sägs. Konungens Befallningshafvande i Stockholm skall, efter det saken så utförd är, att utslag bör gifvas, genast bestämma dagen, då utslaget utgifves, hvarom, då part är frånvarande, anslag göres middagstimme, dagen före den, på hvilken utslaget utfärdas.“

Men när sista punkten af denna § i nu gällande lag, angående rättighet för Konungens Befallningshafvande i Stockholm att straxt säga sitt utslag muntligen, der så tarvas, blifvit ur förslaget utesluten, och denna förändring, hvarför något skäl ej blifvit uppgifvet, ej synes lämplig, utan skulle komma att, hvad angår den större mängden af exsekutionsmålen i Stockholm, medföra tidsutdrägt, har Kongl. Maj:t, efter Stats-Rådets och Högsta Domstolens hörande, funnit berörda förslag icke böra bifallas.

Vidare hafva Rikets Ständer, i underdånig skrifvelse den 28 Maj 1866, jemte en framställning om önskvärdheten af åtskilliga förändringar i gällande stadganden rörande domstolsinrättningen å landet, tillika, när, enligt 1 Kap. 1 § Rättegångs-balken och Kongl. Förordningen den 18 December 1823, nämndemän skulle väljas af och bland “bönder“, men denna föreskrift vore både olämplig och svår att noggrannt iakttaga, sedan gränserna emellan Bondeståndet och den öfriga landtbefolkningen så väl i politiskt som socialt hänseende försvunnit, för sin del beslutat att 1 Kap. 1 § Rättegångs-balken skulle erhålla den förändrade lydelse, Rikets Ständers berörda underdåniga skrifvelse innehåller.

Emot detta förslag, hvaröfver Stats-Rådet och Högsta Domstolen blifvit hörda, förekommer förnämligast den betänklighet, att medan enligt nu gällande lag ingen, som en gång under två års tid bestridt nämndemans-befattning, kan emot sin vilja tvingas att åter emottaga samma uppdrag förr, än alla öfriga, som väljas kunna, för socknen nämndemän varit, i följd hvaraf och då ingen är skyldig att mottaga befattningen före 25 eller efter 60 års ålder, ingen kan blifva nödsakad att mer än en gång låta sig väljas, såvida 18 valbara personer finnas inom distriktet, så skulle deremot, om förslaget antoges, samma person kunna omväljas sex gånger och tvingas att hvarje gång bekläda befattningen under två års tid. I afseende på skyldigheten att emottaga kommunaluppdrag finnas visserligen föreskrifter, som icke äro mindre stränga än de här föreslagna; men utom det att vården af kommunens egna angelägenheter i allmänhet torde för dess medlemmar ega ett större intresse än fullgörandet af en

personlig tjänstbarhet åt Staten, så är nämndemans-befattningen i så måtto mera betungande än kommunaluppdrag i allmänhet, att den dels ofta medför skyldighet att stundom på längre tider vistas utom kommunen och afläget från hemmet och dels i många orter är förenad med icke obetydliga kostnader. Ifrågavarande onus skulle således, genom antagande af Rikets Ständers förslag, långt ifrån att blifva jemnare och rättvisare fördeladt, kunna komma att stanna på några få, som turvis valdes och återvaldes till nämndemän och således blifva för dem öfver höfvan betungande.

För öfrigt och jemte en erinran om den oegentlighet i redaktionen att stadgandet, det "en hvar, som egde rösträtt i kommunalstämma och sjelf vore till nämndeman valbar egde vid valet lika röst", icke bestämdt utmärkte, att endast desse och ej andra kommunalstämmans medlemmar voro valberättigade, har mot förslaget blifvit anmärkt att i sammanhang dermed jemväl 10 § i 1 Kap. Rättegångs-balken bort så ändras, att Häradshöfding vid förefallande behof egt i nämnden inkalla icke allenast "bönder" utan jemväl andra till nämndemansbefattningen valbara personer.

Kongl. Maj:t har således funnit Sig icke heller böra detta förslag bifalla.

Under återopande af Kongl. Maj:ts vid Riksdagen 1847—1848 till Rikets Ständer afgifna nådiga Proposition med förslag till ny förlagsförfattning, hvilket förslag då ej blifvit af Rikets Ständer antaget, hafva Rikets Ständer, i underdånig skrifvelse den 20 Juni 1866, förmält, att behofvet af ny lagstiftning i berörda hänseende nu blifvit af Ständerna erkändt, men att, ehuru Kongl. Maj:ts förenämnda förslag väl kunde anses tillfredsställa industriens fordringar, Rikets Ständer likväl, i betraktande af jordbrukets allt mer ökade behof af större förlagskapital, ansett den nu i gällande lagstiftning befintliga och jemväl i ofvanberörda förslag bibehållna skilnaden emellan industrien och jordbruket vara för detta sednare lika ofördelaktig som orättvis; i anseende hvar till Rikets Ständer för sin del beslutat *dels* en författning om förlagslån af det innehåll, den underdåniga skrifvelsen utvisar, *dels* ock att, med upphäfvande af sista punkten i 7 § af 17 Kap. Handels-balken, nämnda punkt skulle erhålla den i Rikets Ständers skrifvelse jemväl omförmälda lydelse.

Genom den utsträckning, som enligt förenämnda förslag skulle gifvas åt begreppet förlagslån, synes dock förslaget i sjelfva verket innebära ett återupptagande i den svenska hypoteksrätten af den redan i förra århundradet derifrån utmönstrade underpants-institutionen, — en institution, som i större delen af Europas öfriga länder, i hvilkas lagstiftningar den varit upptagen, afskaffats, tvifvelsutän med afseende å den ringa säkerhet, som vinnes genom en inteck-

ning i lös egenom, hvarmed sakrätt icke är förenad. Kongl. Maj:t skulle redan af detta skäl tveka om lämpligheten af Rikets Ständers förslag. Men afgörande skäl emot dess antagande innefattas i de anmärkningar, som blifvit framställda emot förslagens särskilda delar.

Så har blifvit erinradt, att då, enligt 1 § i den föreslagna författningen om förlagslån, tiden för återbetalning af förlag vore helt och hållet beroende af kontrahenternas fria aftal, syntes stadgandet i 2 §, att förlagsgifvaren skulle ega att åtnjuta så stor vinst af förlaget, som han betingat, ändå att den skulle öfverstiga sex procent, komma att stå i en väl skarp strid med de i Förordningen den 13 September 1864 meddelade föreskrifter. Ty ehuru enligt dessa ränteaftalet är fritt endast vid försträckningar med viss återbetalningstid, ej öfverstigande sex månader, skulle, om förslaget antoges, äfven vid försträckningar på längre tid, endast deråt gäfvos namn af förlag, kunna betingas huru hög ränta som helst; och denna utväg att kringgå det allmänna stadgandet skulle sannolikt, så snart den blefve känd, komma att anlitas för helt andra ändamål än med förlagslån i egentlig mening åsyftas.

Beträffande åter förslaget till förändrad lydelse af 7 § i 17 Kap. Handelsbalken har anmärkts, att detsamma saknade nödig bestämdhet i fråga om vidsträcktheten af den förmånsrätt, som skulle tillkomma förlagslån, gifna till olika näringar. Då det nemligen i förslaget säges, att den, som gifver förlag att dermed drifva jordbruk, bergsbruk, fabrik, handverk eller fiske, skulle njuta förmånsrätt i bergad gröda, tillverkning och fångst, kunde tvekan lätt uppstå om och i hvad mån dessa särskilda föremål för förmånsrätten hade afseende å samtliga de förut uppräknade näringarna eller blott vissa af dem, såsom t. ex. huruvida förmånsrätten vid förlag till jordbruk åtnjotes endast i den bergade grödan eller jemväl i ladugårdsprodukter, samt om vid förlag till bergsbruk förmånsrätt egde rum blott i tillverkningen eller äfven i den å bruksegendomen bergade gröda, o. s. v., — och har derjemte, vid den utsträckning begreppet förlagslån skulle enligt Rikets Ständers förslag erhålla, ansetts icke vara lämpligt att dylika fordringar bibehöllo en så hög förmånsrätt som nu gällande lagstiftning, med dess strängare begränsning af betydelsen utaf förlagslån, medgäfve dessa. I detta hänseende har erinrats, hurusom förlagsfordringar nu icke allenast hade företräde framför omyndigs fordran hos förmyndare, utan jemväl i utmätt egendom framför fordran, för hvilken utmätningen skett; och om sistnämnda förfogande, som, på Rikets Ständers underdåniga förslag, vidtogs genom Förordningen den 8 Oktober 1861, hvarigenom utmätning jemväl först erhöi en bestämd plats å förmånsrättsordningen, redan nu kan gifva anledning till anmärkning, såsom egnadt att sammanblanda begreppen förmånsrätt och sakrätt, så skulle sådant blifva fallet i än högre grad, då, såsom genom förevarande begge förslags upphöjande till lag otvifvelaktigt komme att inträffa, till-

lämpningen af förmånsrätt för förlagsfordringar oftare än hittills komme att påfordras och kollisioner emellan sådana fordringar och dem, för hvilka utmätning skett, således oftare kunde komma att ega rum. Och hvad åter anginge omyndigs fordran hos förmyndare, så skulle, genom förslaget antagande, den för sådan fordran nu medgifna förmånsrätt alltför ofta blifva utan betydelse och den omyndige sålunda i sjelfva verket ofta beröfvas en fördel, som, intilldess förmyndarevärden kunde blifva på ett mer betryggande sätt ordnad, icke syntes böra betagas honom till förmån för annan fordringsegare, som ej heller vunnit sakrätt, men som varit i tillfälle att sjelf vårda sin rätt.

På grund af hvad sålunda förekommit, — hvartill kunde läggas erinringar om oegentligheter i redaktionen af förslaget till förordning om förlagslån, — har Kongl. Maj:t, efter Stats-Rådets och Högsta Domstolens hörande, funnit Sig ej kunna meddela sanktion å ifrågavarande begge med hvarandra sammanhängande förslag.

Sedan hos Rikets Ständer fråga blifvit väckt om förändring af gällande föreskrifter angående sättet för kommunikation af besvär, som blifvit till Hofrätt ingifna, så hafva Rikets Ständer, med afseende å olämpligheten af berörda för särskilda fall olika föreskrifter, genom hvilka tillfälle lemnades tredskande parter att obehörigen uppehålla målens afgörande, för sin del beslutat en författning i detta ämne af den lydelse, Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 28 Maj 1866 utvisar.

Emot detta förslag, hvaröfver ej mindre Stats-Rådet och Högsta Domstolen, än äfven Kongl. Maj:ts och Rikets Hofrätter afgifvit underdåniga yttranden, har blifvit anmärkt, att, i sammanhang med föreskriften i § 1 att alla inlagor med bevis, som dertill höra, skola äfven i besvärsmål till Hofrätt tvefaldt ingifvas, bort meddelas stadgande om viss påföljd för uraktlåtet iakttagande af berörda föreskrift, äfvensom huru, i händelse klaganden ej skulle anses hafva genom sådan försummelse förlorat sin talan, förfaras borde för erhållande af dupletter utaf besvärsskriften och bevisen, helst i saknad af bestämmelser för berörda fall, med skäl kunde befaras att olika åsigter och förfaringssätt skulle inom Hofrätterna ega rum, och måhända jemväl det med förslaget åsyftade ändamål komma att i icke oväsentlig mån förfelas; hvarjemte anmärkts att stadgande bort meddelas om besannande af de exemplar utaf ifrågavarande handlingar, som ej utgjorde hufvudskrifter.

Vidare och i anledning af föreskriften i 2 punkten af § 1, att protokoll eller utslag, som ena parten inlemnad, ej finge åt den andra utgifvas, hvaraf
 följde,

följde, att protokoll eller utslag i mål, deri talan hos Hofrätt fullföljts genom besvär, ej skulle, såsom hittills skett, delgifvas förklaranden, har blifvit erinradt, att berörda stadgande syntes hvilat på den förutsättning, att förklaranden redan egde eller borde ega kännedom om hvad i målet förelupit, men att hos Underrätt och Konungens Befallningshafvande svarande eller förklarande part icke vore lagligen förbunden att lösa protokoll eller utslag och således kunde om det öfverklagade beslutet sakna kännedom, hvilken han i vissa fall ej heller kunde anses vara skyldig ega förr, än han af beslutet erhållit särskild del. För öfrigt torde mången gång förklaranden behöfva en noggrannare kännedom af hvad vid Underrätten i målet förelupit, än han ur sitt minne kan hemta, och i sådant fall skulle han antingen hos en tilläfventyrs på långt afstånd från hans hemvist boende Domhafvande söka få mot lösen del af protokoll och utslag, eller ock, om alltför stora svårigheter mötte därför och för iakttagande tillika af den utaf Hofrätten utsatta tid för förklaringsens afgifvande, nödgas inskränka denna sednare till allenast ett naket bestridande af besvären.

Enligt 8 § i 27 kap. Rättegångsbalken, hvilket lagrum genom ingressen till förslaget skulle upphävas, bör Hofrätt, vid utställande af besvär till förklaring, låta å besvären teckna, hvilken sig förklara skall, hvarefter klaganden har att besvären uttaga och förklaranden tillställa. I öfverensstämmelse härmed synes föreskrift hafva bort i förslaget inflyta, att kommunikationsbeslut skulle tecknas å det exemplar af besvären, som det åläge klaganden uttaga och vederbörande tillställa, hvarförutan bort i förslaget meddelas stadgande dels om skyldighet för Hofrätt att i kommunikationsbeslutet införa allt hvad klagande och förklarande hade att iakttaga samt äfventyret om det försummades, dels ock om sättet huru förfaras skulle, i händelse klagande eller förklarande styrkte laga förfall för fullgörande af hvad i kommunikationsbeslutet blifvit dem förelagdt.

På grund af hvad sålunda blifvit erinradt och med afseende jemväl å de anmärkningar emot redaktionen, som i öfrigt blifvit inom Högsta Domstolen framställda, har Kongl. Maj:t funnit Sig förhindrad att ifrågavarande förslag bifalla.

Slutligen hafva Rikets Ständer dels i underdånig skrifvelse af den 9 Juni 1866 tillkännagifvit, det Rikets Ständer för sin del beslutat den förändrade lydelse af 1, 2, 3 och 4 §§ i 12 kap. Rättegångsbalken, som samma skrifvelse

utvisar, dels ock, i underdånig skrifvelse likaledes af den 9 Juni 1866, framställt särskilda, i skrifvelsen intagna förslag till förändrade stadganden rörande rättighet att fullfölja mål hos Hofrätterna och Högsta Domstolen.

Sedan Kongl. Maj:t i Stats-Rådet den 26 Juni 1866 förordnat, att Högsta Domstolens utlåtande skulle infordras öfver de i Rikets Ständers omförmälda begge skrifvelser framställda förslag, men Högsta Domstolen, vid förslagens föredragning derstädes den 22 derpåföljande Augusti, beslutat infordra utlåtanden från Kongl. Maj:ts och Rikets Hofrätter, så hafva dessa utlåtanden ännu icke fullständigt inkommit, och Högsta Domstolens yttrande följaktligen ej heller afgifvits. Af sådan anledning hafva ifrågavarande förslag icke, före Riksdagens sammanträde, kunnat af Kongl. Maj:t pröfvas och förthy, jemlikt 87 § 1 mom. Regeringsformen, förfallit.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

C A R L.

Louis De Geer.
